

Megoldás: egy utasítás módosítása

Pályázat, elhelyezkedés a jogikaron

A művelődésügyi miniszter 193/1968 sz. utasítása rendelkezik a felsőoktatási intézmények nappali tagozatán végző hallgatók munkabérlésének elősegítéséről. Vagyis arról hogy az állások elosztása pályázati rendszer alapján történik, amelynek értelmében március 31-ig kell pályázniuk a hallgatóknak. Harmadik éve tudott ismert és bevált módszere ez a végzős hallgatók elhelyezkedésének. De vajon minden intézmény számára egyértelműen kedvező ez a rendszer? Hogyan alakul az a jogi karokon, ahol az egyetemi képzés kilenc féléves? Hogyan bonyolítják le ők a pályázatokat, el tudnak-e megfelelően elhelyezkedni hallgatók? Ezekre a kérdésekre kaptam választ, amikor felkerestem dr. Dobler Lászlót a jogi kar Tanulmányi Osztályának vezetőjét.

Elmondta, hogy a kezdet kezdetén, tehát a rendelet megjelenése után azonnal kellett számolniuk ezzel a nehézséggel. A társaságok jogi karához hasonlóan megegyeztek a Legfőbb Ügyességgel és az Igazságügyi Minisztériummal, hogy a bírósági illetve az ügyvédi munkaközösségi állásokat december elejéig hirdessék meg. A vállalatok és TSZ-ek viszont még most is az említett rendelkezés szerint írják ki a pályázatokat. Az egyik évfolyamnak így a március végi határidő már késő, a másoknak meg túl korai. Az is evidens, hogy a munkaadót kereső vállalatok nem várhatnak addig, amíg a következő évfolyam elvégzi a kilencedik félévet. Gyakorlatilag így a jogi karon végző hallgatók egy része doktortúra avatása után sem tudja hol fog elhelyezkedni.

Az 1970/71-ben végzett jogászoknak körülbelül 50%-át érintette kedvezőtlenül ez a miniszteri rendelkezés. Mindössze egy központi módosításra lenne szükség arra, hogy az említett intézkedés néhány felsorolt felsőoktatási intézményen kívül nem vonatkozik még az egyetemeken jogi karaira sem, valamint, hogy erről a módosításról az oktatásban érdekelt főhatóságokon kívül más külső tárcák is tudomást szerezzenek.

Nem figyelmen kívül hagyható szempont az sem, hogy a jogi kar az idén végzetek közül szeretne gyakornokokat felvenni, a rendelkezés értelmében erre viszont csak augusztus 1-től nyílik béralap.

Utoljára, de nem utolsó szempontként nem mindegy még az sem, hogy a végzős jogászok éppen legkritikusabb időpontban, — szakdolgozat védeése, államvizsgák — kénytelenek elhelyezkedésük miatt is idegeskedni.

„Előpályázat” — félsiker

Lapunkban már hirt adtunk arról, hogy a bölcsész kari Pályázati Bizottság „előpályázat”-i lehetőséget biztosított azoknak az ötdéves nyelvszakosoknak, akik az 1970/71-es tanév második felében utaznak ösztöndíjas külföldi részképzésre. Ennek értelmében a Pályázati Bizottság szerette volna február 1-ig, tehát az esedékes külföldi kiutazásukig rendezni a pályázat útján elhelyezkedni szándékozó hallgatók ügyét.

Mennyiben sikerült ez megvalósítani? Ezzel a kérdéssel fordultunk Jamarik Tamás kari tükárhoz.

Megtudtuk tőle, hogy bár az eredeti december eleji határidőt meghosszabbították egy hónappal, a megyétől még így is korai volt kérni a pályázati igények elküldését. Egyszerűen azért mert az eddigi gyakorlat szerint csak február 25-ig kellett konkrét állás igényeket a Köznevelés-i meghirdetésre leadniuk. Csupán az illetékes megyék hivatalos szerveitől függött tehát az akció sikere, attól, hogy elvették-e a felmérést hamarabb, kívánták-e segíteni az így hátrányosabb helyzetbe került hallgatókon.

A 25 külföldre utazó hallgató közül 4 Békés megyébe, 3 Csongrád megyébe, 3 Szegedre, 2 Bács-Kiskun megyébe, 1 Pest megyébe, 7 Budapestre, 2 Komárom megyébe, 2 Győr megyébe, 3 Veszprém megyébe, 1 Somogy és 1 Baranya megyébe adta be pályázatát.

Békés megye minden pályázót el tudott helyezni Békéscsaba, Gyula, Orosháza középiskolaiba, illetve Szarvason általános iskolába. Csongrád megye arra hivatkozva hogy a közigazgatási átszervezésekkel a kinevezési jogkörök decentralizálódnak semmilyen segítséget nem tudott nyújtani. Szegeden, mint ismeretes véglegesített pedagógusi állás nincs. Bács-Kiskun megye

egyáltalán nem válaszolt. A Pest megyei pályázó gödöllői gimnáziumban kapott helyet. A Budapestre igyekvők kizárólag két nyelvszakosak, kérdőívükbe „fordító vagy tolmács” illetve „kereskedelmi levelező” igényt írtak be. Ebben sajnos nem kaphatnak segítséget. Komárom megye elhelyezi társadalmi ösztöndíjasait április 15-ig a hallgatók szüleivel közli a lehetőségeket. Győr megye válasza: középiskolás magyar—orsz szakos állás helyett általános iskolai tud biztosítani. Veszprém megye szintén elhelyezte mindhárom pályázóját, ugyanígy Somogy és Baranya megye is.

Mi tehát az összkép?

Tulajdonképpen fél munkát végzett a bizottság — mondta Jamarik Tamás — Megnyugtatóan nem zárta le senki ügyét sem, csupán konkrét és kevésbé konkrét ígéretek kaptak. Akinek biztos állása van, annak sincs még kinevezése, a kiutazott hallgatók felé nek meg egyáltalán semmilyen sincs. Ebből az következik, hogy a bizottság nem tekint lezártnak ezt a kérdést. A szakosos májusi pályázatok idején a hallgatók helyett és értük intézkedni fognak. Megkönnyíti munkájukat, hogy ismerik körülményeket, igényeiket. Éljen fognak a minisztérium adta lehetőséggel is, azzal hogy májusban a meghirdetett pályázatokat futárpostán útján eljuttatják a külföldön tanulókhoz, hogy ők is választhassanak.

Az előpályázatról még annyit, hogy kísérleti jelleggel a JATE kezdeményezte először. Ha nem is hozott ki elégséges eredményeket, feltétlenül folytatandó próbálkozás.

S. N. E.

Válaszol: az MM. képviselője

A KISZ Központi Bizottság Egyetemi és Főiskolai Osztálya január 25—27-ig Budapesten rendezte meg a felsőfokú oktatási intézmények és karok KISZ-titkáraitól téli, háromnapos vezetőképző tanfolyamát.

A tanfolyam második napján a felügyelet és irányítást gyakorló minisztériumok képviselői ellátogattak a KISZ KB. Központi Iskolájára és válaszoltak az intézménytípusonként szakcsoportok ülésén KISZ-vezetők kérdéseire.

A Művelődésügyi Minisztérium képviselőjének, Kahulits László főosztályvezetőnek feltett kérdések közül azokkal szeretnénk megismertetni olvasóinkat, amelyek intézményeink hallgatóit is közvetlenül érintik.

Államvizsga

A legtöbb kérdező arra volt kíváncsi, hogy milyen változás várható az államvizsgákkal kapcsolatban? Válaszult meg a MM. állásponjtját, miszerint az államvizsgát nem egy, csupán összefoglaló jellegű vizsgának tekintik, ezért szükségessé vált módosítása. Az új államvizsga szabályzat kidolgozására szakbizottságot hoztak létre. Természetesen amíg ez a munka folyik, addig a jelenlegi rendszer érvényes.

Menza

Jónéhány KISZ-vezető a menzákkal, pontosabban a menza-normákkal kapcsolatban feltett kérdésekre várt választ. Megismertünk egy utasítást, ami kötelezi a menzákat arra, hogy az esetenkénti megtakarításokat időnként, pl. vizsgaidőszakban az ételmezés erősítésére használják fel. Örömmel szereztnék tudomást a pénzügyminiszter azon tájékoztatójáról, hogy előre láthatólag 1972-ben meg tudják oldani a mozgó menza-norma bevezetését.

Ösztöndíj

Többen örömmel nyugtázták, hogy a második félévtől az első éves hallgatók is kapnak tanulmányi ösztöndíjat, de feltették a kérdést, miért a minimumot? Az indoklás így hangzott: az ösztöndíj alsó határának biztosítása mellett az első éves hallgatók továbbra is tandíjmentesek.

Kereseti igazolás

Pécsi KISZ-vezetők kérdezték, hogy mi a teendő abban az esetben ha valaki nem valóságos megfelelőt kereseti jövedelem igazolást szerez be, van-e lehetőség visszaellenőrzésre? Kahulits László válaszában a KISZ-szervezetek lehetőségeit és felelősségét hangsúlyozta. Javasolta, hogy az ilyen esetben a KISZ-szervezet kezdeményezzen fegyelmi felelősségrevórást és a visszaélést elkövető hallgatótól vonják meg a kedvezményeket. A fentiekben kívül felmerült a túlterhelés problémája, a hiányos jegyzetellátás, valamint a nem tankönyvtiadónál készülő jegyzetek magas ára, aminek oka: a magasabb szerzői honorárium.

Kelemen Gábor

Ezért műveletlenek?

Hozzászólás Magyar Imre felméréséhez

Napjainkban, a sokféle divathullámmal együtt — a különböző felmérések korát is éljük. Látszólag nagyon egyszerű egy felmérést lefolytatni, mert csak „kérdőzők” és „felelők” szükségesek, és ha a válaszok megszülettek, már lehet is az eredményeket értékelni.

Mielőtt egy ilyen esetet vizsgálunk — tegyük kísérletet az „általános műveltség” fogalom megközelítésére. Az általános műveltséget csak néhány évtizeddel ezelőtt is még úgy értelmezték, mint egyes dolgokra, eseményekre vonatkozó ismeretek összességét. A fogalom mai jelentése korunk információ mennyiségének robbanása és a telekommunikációs forradalom hatásaként alakult ki. Egyre kevésbé tűnik lehetségesnek — és főként szükségesnek — a lexikális ismeretek memorizálása. Így az általános műveltség ma sokkal inkább metodikai ismeret, jártasság és készség a problémák megoldására. Persze nem szabad elfelejteni, hogy ez a fogalom általános megközelítése, és egy konkrét társadalmi csoport esetében csak sokszoros áttételeken érvényesül. Hiszen más az, amit akadémikusaink általános műveltségnek mondunk, és az is, amit például a főiskolásoknál ebbe a kategóriába sorolunk. Ezzel a ténnyel nemcsak számolni kell egy felmérés során, de tükrözniük kell ezt a csoport-sajátosságot a kérdéseknek is. Más szóval a „kérdőzőknek” olyan ismereteket szükséges felhasználniuk, melyekkel jól körülírható az illető társadalmi csoport szociális — kulturális — morális helyzete, sajátosságai, illetve hasonlóságai más csoportokkal.

A Valóság 1971/1. számában jelent meg Magyar Imre: *Orvostanhallgatók általános műveltsége* c. dolgozata. Magam is orvosegyetemén dolgozom, ezért különös érdeklődéssel olvastam egy felmérés eredményeiről, amely „az általános műveltség megítélését” tűzte ki célul.

A cikk elolvasása után azonban úgy tűnik, hogy az elének tárt felmérés eredménye — nem megítélhető.

Egy felmérés eredményessége sok feltételen múlik, de a két alapvető követelménynek érvényesülnie kell, nevezetesen a válaszolóknak reprezentatívniuk kell az illető társadalmi csoportot — a kérdéseket pedig célszerű úgy megválasztani, hogy helyes feleletük a csoporttól elvárható legyen.

Nézzük először a hallgatók kiválasztását Magyar Imre felmérésénél. „A bevezetőben említettek alapján azonban tudjuk, hogy a vizsgálaton megjelent 128 hallgató a mintegy 400 főből álló évfolyam jobbik része.” Tehát a szerző azért választotta ezt a 128 embert, mert ezek a „jobbak” — várhatóan műveltebbek. A kívülálló olvasó talán azt gondolná, hogy mivel ezek a hallgatók csak évfolyamuk észékehez viszonyítva jobbak — nem tudjuk, hogy más évfolyamokhoz mérve mit mutat a mérce — így e felmérés következtetéseit is csak erre az évfolyamra vonatkozhatnak.

Nos, aki így gondolja — téved. „Az” hisszük, hogy a kapott kép nem csupán medikusainkra, hanem bizonyos mértékig valamennyi egyetemi hallgatónkra is jellemző.

Bár „az általános áttekintés után” kapott kép nem ad okot elégedettségre, a szerző véleménye szerint:

„Ha a vizsgálatot 400 hallgatóon végezhettük volna el, ennél is rosszabb eredményt kaptunk volna.”

Milyen megfontolás, előzetes kutatómunka eredményei alapján jutott Magyar Imre arra a következtetésre, hogy egy egyetem egy évfolyamának kb. egyharmad része — igaz a jobbik! — reprezentatív az illető szak összes hallgatójának, sőt „bizonyos mértékig valamennyi egyetemi hallgatónk” általános műveltségét?

Vajon miért éppen IV. éveseket kérdezték? Erre ugyan történik utalás — egyetemi tanulmányaik közepén tartanak — de ez megint csak a következtetések esetelegességét hangsúlyozza. Ez az egyediség, az eset specifikus jellege ugyan nem lebecsülendő, vajmi kevés általánosításra ad reális alapot. Hiszen hallgatóink ismeretszerzése nem zárul le, nem fejeződik be tanulmányaik közepén. Ilyen okokból vonjunk kétségbe, a kiválasztott 128 hallgató „illetékességét”.

A következőkben a szerző által feltett kérdések közül vizsgálunk meg néhányat, egyben érintve a 128 hallgató válaszait, illetve ezek értékelését is.

„Általános tájékozódás céljából először négy olyan közhasznú kifejezés értelmezését kértük”, melyek a felmérés szerint ma is használatosak. Valóban, az opporrtunista és a konformista ismert szavak — csak éppen nem a hallgatók körében használatosak, sőt a sajtó és a rádió sem beszél naponta opporrtunista és konformista politikusról! (Valószínűleg azért, mert nem címkét ragasztunk, hanem elemzünk.)

Az előzetes várákozásoknak megfelelően, az opporrtunista kifejezést a hallgatók

95%-a helyesen válaszolta meg. A szerző azonban úgy véli, hogy mivel „általában intenzív kötelező politikai oktatásban részesültek” a hallgatók, ezért ezt a kifejezést egy politikai magatartás jellemzésének tekintették. Ezért igényelné e kifejezés értelmének és főltehetőleg használatának — kiterjesztését. Jogos igény ez?

A „konformista” fogalom értelmének tisztázatlansága meglepetést okozott, hiszen „Többé-kevésbé helyes értelmezés mindössze 12 akadt”. Az olvasó meglepetése viszont hasonló lehet, ugyanis az Idegen szavak kézi szótára (Kossuth 1961.) által adott értelmezés és a szerző által idézett rossz válaszok egyik-másika hasonlóságot mutat. Érdekes lenne kideríteni, hogy milyen mércevel mérte a válaszokat.

A négy „közhasznú” kifejezés másik két tagja még ennyi sikert sem ért el a 128 hallgatónál.

„A peripatetikus kifejezés értelmét a 128 vizsgált hallgató közül csak 6 tudta megadni.”

„Meglepő, hogy az intranzigens kifejezést mindössze 2 válasz értelmezte helyesen „tántoríthatatlannak”.

Vajon milyen okokból kellene ismerni a vizsgált 128 hallgatóknak a peripatetikus és intranzigens szavakat. Netán e közhasznú szavak gyakorisága miatt?

„A következő kérdések már szépirodalmi jellegűek. Milyen orvosfigurákat ismer a szépirodalomban?”

„A válaszok nagy csatlódást okoztak. 42-en (32,8%) nem ismertek a szépirodalomban orvosalakot, illetve egyet sem neveztek meg. A válaszok egy részét magam nem tudom megítélni, mert általam nem ismert művek orvos-alakjairól van szó.”

Fájdalom, mert szép kérdés. Vajon a mérnök hallgatók milyen mérnök figurákat ismernek a szépirodalomban? És a Testnevelési Főiskola hallgatói? Egyébként a szerzőt más csalódás is érte, mert mint írja „elsősorban Thomas Mann Varázshegynek Behrens tanácsosára és Krokowski doktorára gondoltam”. Vajon milyen ismeretek alapján jutott arra a következtetésre, hogy a negyedeves orvostanhallgatók körében a 850 oldalas Varázshegy népszerű, sokaktól olvasott regény?

Érdekes lenne azt is tudni, milyen választ vár a felmérés a következő felszólításra: Jellemezze egy mondatban Sartre-t!

A jellemzésekről: „Impresszióink az, hogy a hallgatók értékelésében túlzott fölény szerepelt, mely nem alapszik megfelelő tényismereten.”

Kár, hogy nem ismerjük azt a bizonyos ideális — megfelelő tényismeretet és jellemzést tartalmazó — egy mondatot!

Sajnos a 128 negyedevesből mindössze 11 ismerte a „Prokrustes-ágy” jelentését. Pedig ez is „közhasználatú kifejezés...” (?)

Tetézi a bajokat, hogy a 128 hallgató 91,4%-a nem tudja ki volt Bramante?

Alkalmaz egy egészen kifinomult felmérési módszert is, mert Szinyei szerepel a kérdőívben, de megállapítja, hogy „senki sem vette észre Szinyei-Merse nevének a kérdésben szereplő helytelen írásmódját”.

És most jönnek a felmérésben a történelmi kérdések.

„Mi történt a világban Mátyás király uralkodása idején?”

„62 válasz negatív és 8 egészen értéktelen.” Pedig fontos dolgok történtek ekkor, amit abból is tudunk, amit a szerző felsorol:

„VII. Károly 1461-ig uralkodik, azután XI Lajos veszi át a trónt; Mátyás halálakor Rotterdami Erasmus 24 éves; Villon 1461-ben megírja Nagy Testamentumát; Gutenberg felfedezése nyomán megjelennek az első nyomtatott könyvek.”

A válaszok nagy többsége Amerika felfedezését említi, mert valami különös értékrendszer alapján ezt az eseményt kötötték a hallgatók a XV. századhoz. Hát nem furcsa?

Földrajzból sem sikerült a 128 negyedevesnek tudniükölni, pedig a kérdés itt azután tényleg segítőkész:

„Hol van Tanzánia? Tud-e róla valakit?”

Vajon erre mit kell felelni? Afrikában — tudok?

Senki nem vitatja, hogy az orvostanhallgatók, de bármely egyetem bármely hallgatói sem lehetnek elégedettek szakmáj, vagy általános műveltségükkel.

Nem vitatja senki, a megismerési folyamatba épülő felmérési módszer hasznosságát sem. De ez a módszer csak úgy válhat eredményessé, ha kapcsolódik a folyamat más elemeivel, mintegy kölcsönösen kiegészítve egymást. Ellenkező esetben — csak jószándékú kérdésködések.

TRÁSÉR LÁSZLÓ